

Konsekvensutredning – förslag till Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om transporter av frihetsberövade personer

Innehåll

1.	Bakgrund m.m.....	2
1.1	Allmänt om Kriminalvårdens transportverksamhet	2
1.2	Nuvarande föreskrifter och allmänna råd	3
1.3	Förändrad transportlagstiftning m.m.....	4
2.	Bemyndiganden och problembeskrivning m.m.	6
2.1	Kriminalvårdens bemyndiganden att meddela föreskrifter	6
2.2	Problembeskrivning och alternativa lösningar m.m.	7
3.	Syfte och målsättning	8
3.1	Förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd	8
3.2	Upphävande av FARK Transport.....	22
4.	Konsekvenser m.m.....	27
4.1	Berörda av regleringen	27
4.2	Kostnadsmässiga och andra konsekvenser m.m.	28
4.3	Förhållandet till internationell lagstiftning	28
5.	Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och informationsinsatser	29

HK**Rättsenheten****Verksjuridik**

Postadress

Besöksadress

Telefon

Fax

E-post

601 80 Norrköping

Slottsgatan 78

011-496 30 00

011-496 36 40

Hkr.verksjuridik@kriminalvarden.se

1. Bakgrund m.m.

1.1 Allmänt om Kriminalvårdens transportverksamhet

Kriminalvårdens uppgifter framgår av förordningen (2007:1172) med instruktion för Kriminalvården. Myndigheten ansvarar för att verkställa utdömda påföljder, bedriva häktesverksamhet samt utföra personutredningar i brottmål. Kriminalvården ska verka för att påföljder verkställs på ett säkert, humant och effektivt sätt, att lagföring kan ske på ett effektivt sätt och att återfall i brott förebyggs. Dessutom ska myndigheten särskilt vidta åtgärder som syftar till att brottslighet under verkställigheten förhindras, att frigivningen förbereds, att narkotikamissbruket bekämpas samt att innehållet i verkställigheten anpassas efter varje individs behov. Kriminalvården ska delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten och myndigheten har därutöver ett uppdrag att verkställa de transporter som Polismyndigheten och Säkerhetspolisen överlämnar enligt 29 a § polislagen (1984:387), PL, samt att lämna andra myndigheter den hjälp med transport som är särskilt föreskrivet (jfr 1, 2 och 6 §§ förordningen).

Inom ramen för Kriminalvårdens transportverksamhet utförs transporter av personer som är intagna i anstalt och i häkte för verkställighet av straff eller på grund av misstanke om brott. Dessutom transporteras personer som frihetsberövats på annan grund för andra myndigheters räkning. Kriminalvården transporterade under år 2019 ca 96 000 frihetsberövade personer, varav drygt 5 000 utgjorde utrikestransporter.¹ Ungefär åttio procent av de utrikes transporterade klienterna avser verkställande av avvisnings- och utvisningsbeslut. Övriga utrikestransporter utförs främst inom ramen för internationellt straffrättsligt samarbete.

Kriminalvårdens inrikestransporter delas in i tre huvudkategorier; lokala transporter, nationellt planerade kriminalvårdstransporter samt transporter åt andra myndigheter. *Lokala transporter* är dels de som utförs av personal på anstalter och häkten och dels de häktestransporter som utförs av Kriminalvårdens nationella transportenhet (NTE). Den vanligaste transporten inom denna kategori är transport till och från en domstol. *Nationellt planerade kriminalvårdstransporter* är transporter av intagna i kriminalvården som inte är lokala. Denna typ av transport avser främst förflyttning mellan olika anstalter och häkten. *Transporter åt andra myndigheter* är sådana transporter som föranleds av en begäran om handräckning eller ett överlämnande av en transport, oavsett om de utförs lokalt eller inte.

¹ Se Kriminalvårdens årsredovisning 2019, s. 55 f.

Inom Kriminalvården har NTE i uppgift att utföra transporter av intagna, utom i de delar där transportansvaret uttryckligen ligger på verksamhetsställena.² Enheten ska också utföra transporter av frihetsberövade personer som överlämnats av Polismyndigheten till Kriminalvården samt transporter efter begäran av andra myndigheter. NTE:s personal och fordon är fördelade över landet och utgår vid transportuppdrag från verksamhetsställen eller lokaler som enheten disponerar lokalt.

1.2 Nuvarande föreskrifter och allmänna råd

Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (KVFS 2012:6) om transportverksamheten, FARK Transport, trädde i kraft den 1 juli 2012. Vid samma tidpunkt upphörde Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (KVFS 2006:11) om transportverksamhet m.m. att gälla.

Föreskrifterna ska tillämpas vid planering, samordning och genomförande av Kriminalvårdens transporter av dömda och häktade samt när myndigheten biträder andra myndigheter med vissa inrikes och utrikes transporter av personer som är berövade friheten (1 §). FARK Transport innehåller således bestämmelser och allmänna råd såväl vad avser inrikes- som utrikestransporter och föreskrifterna för dessa särskilda kategorier av transporter är indelade i enskilda avsnitt.

När det gäller *inrikestransporter* finns bestämmelser om bemanning vid transport (2–4 §§), planering och samordning av transport (5–12 §§), genomförande av transport (13–19 §§) samt bevaknings- och tillsynsuppdrag utom anstalt och häkte (20–23 §§). På liknande sätt återfinns för *utrikestransporter* bestämmelser om bemanning vid transport (25–26 §§), planering och samordning av transport (27–30 §§) samt genomförande av transport (31–38 §§). I föreskrifterna anges slutligen att vad som utöver föreskrifterna ska gälla för planering och utförande av transporter samt bevaknings- eller tillsynsuppdrag utom anstalt och häkte ska regleras för respektive verksamhetsställe eller i särskilda beslut (39 §). Dessutom framgår att chefen för Kriminalvården kan besluta om undantag från föreskrifterna (40 §).

Kriminalvården har vidare beslutat om andra föreskrifter och allmänna råd som i vissa delar även särskilt avser den verksamhet som myndigheten bedriver med transporter av intagna i anstalt och i häkte.

I Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (2011:1) om fängelse, FARK Fängelse, finns bestämmelser bl.a. angående förvaring av intagnas tillhörigheter vid transport

² Se Arbetsordning för Kriminalvården, avsnitt 10.2

(5 kap. 10 §) samt om förordnade av väktare för bevakningsuppdrag, bl.a. transporter, utanför anstalt (15 kap. 1–2 §§ och allmänna råd till 15 kap. 3 § fängelselagen [2010:610], FäL). Liknande bestämmelser återfinns i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (2011:2) om häkte, FARK Häkte (2 kap. 18 §, 8 kap. 1–2 §§ samt allmänna råd till 8 kap. 1 § häkteslagen [2010:611], HäL).

I Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (KVFS 2019:11) om OC-spray finns bestämmelser bl.a. om användningen av OC-spray under transporter.

I ovanstående föreskrifter och allmänna råd återfinns även bestämmelser som avser intagna i anstalt och i häkte och som gäller generellt för verkställigheten, dvs. även under transporter. Exempelvis regleras frågor om särskilda kontroll- och tvångsåtgärder mot intagna (se 8 kap. FARK Fängelse och 4 kap. FARK Häkte).

1.3 Förändrad transportlagstiftning m.m.

De författningar som styr Kriminalvårdens verksamhet i anstalter och häkten, dvs. FäL och HäL med tillhörande förordningar, är i nu relevanta delar i princip oförändrade sedan FARK Transport trädde i kraft. När det gäller lagstiftningen avseende transporter av sådana frihetsberövade personer som inte omfattas av ovanstående författningar har emellertid omfattande förändringar skett sedan föreskrifternas tillkomst. Nedan följer en kortfattad beskrivning av dessa förändringar.

Från och med den 1 april 2017 har Kriminalvårdens möjligheter och skyldigheter att utföra transporter av frihetsberövade personer klargjorts genom ny lagstiftning. Tidigare saknades lagstiftning som särskilt angav att Kriminalvården skulle svara för en viss transport av en frihetsberövad person. Kriminalvården utförde emellertid ett stort antal transporter av personer som berövats friheten med stöd av ett antal olika lagar, exempelvis lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, LPT, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, LRV, lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård, LSU, samt utlänningslagen (2005:716), UtlL.

Ansvarsfördelningen när det gällde sådana transporter avgjordes enligt den praxis som utvecklats mellan olika myndigheter. Kriminalvården och Polismyndigheten hade enligt denna ordning ansvaret för merparten av de transporter som skulle utföras för andra myndigheters räkning. Vanligtvis mottog Polismyndigheten initialt en begäran om handräckning och överlämnade sedan transportuppdraget till Kriminalvården för genomförande. Det fanns emellertid anledning att ifrågasätta lämpligheten i detta förfarande. Justitieombudsmannen, JO, – bland andra – uttryckte tvivel exempelvis om

huruvida de krav på lagstöd vad avser frihetsberövande och vidmakthållande av frihetsberövanden som uppställs bl.a. i regeringsformen efterlevdes genom en sådan ordning (se bl.a. JO 2000/01 s. 95).

För att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker transportverksamhet och i syfte att samtidigt renodla Polismyndighetens verksamhet fastslogs sedermera i lag Kriminalvårdens skyldighet att utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter (se prop. 2016/17:57). En ny bestämmelse om överlämnande av en transport av någon som är berövad friheten från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen till Kriminalvården infördes genom 29 a § PL. I syfte att tydliggöra Kriminalvårdens rätt att genomföra transporter samt skyldighet att utföra handräckningsuppdrag infördes dessutom särskilda bestämmelser i ett antal lagar. Bestämmelserna avser bl.a. förutsättningarna för att begära transporthjälp av Kriminalvården och möjligheterna för Kriminalvården att vidta kontroll- och tvångsåtgärder vid en transport. Dessutom har införts bestämmelser om förvarstagande av den som ska transporteras samt om den begärande myndighetens skyldighet att till Kriminalvården lämna de uppgifter som behövs för planeringen och genomförandet av transporten. I FäL och HäL har därutöver klargjorts under vilka förutsättningar Kriminalvården – i samband med en transport – kan begära hjälp av Polismyndigheten (15 kap. 4 a § FäL och 8 kap. 2 a § HäL).

I 6 § förordningen med instruktion för Kriminalvården anges, som ovan nämnt och från och med den 1 april 2017, att myndigheten ska verkställa de transporter som Polismyndigheten och Säkerhetspolisen överlämnar enligt 29 a § PL och lämna andra myndigheter den hjälp med transport som är särskilt föreskrivet. Enligt bestämmelsen ska det för varje person som transporteras av Kriminalvården föras journal.

När det gäller de handräckningstransporter som Kriminalvården är skyldig att utföra återfinns i bilaga till denna konsekvensutredning en sammanställning av de tillämpliga författningsbestämmelserna. Det bör dock framhållas att det avseende transporter för verkställighet av beslut om avvisning och utvisning även finns andra bestämmelser i UtlL, utlänningsförordningen (2006:97) samt Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2014:8) om verkställighet av beslut om avvisning och utvisning, FAP 638-1. Dessutom finns ett antal bestämmelser i olika lagar om internationellt straffrättsligt samarbete som anger att Kriminalvården ska utföra vissa transporter.³

³ Se lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m., lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt, lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen samt lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

En ytterligare omständighet av betydelse är att såväl Kriminalvården som Polismyndigheten har genomgått betydande organisatoriska förändringar sedan FARK Transport trädde i kraft. Vad gäller det svenska polisväsendet har de 21 polismyndigheterna och Rikspolisstyrelsen ombildats till en myndighet. Dessutom har Säkerhetspolisen inrättats som en fristående myndighet. Dessa organisatoriska förändringar gäller sedan den 1 januari 2015.

För Kriminalvårdens del bedrevs myndighetens transportverksamhet tidigare av Kriminalvårdens transporttjänst. Numera är denna verksamhet, när det inte är fråga om lokala transporter som utförs av anstalter eller häkten, organisatoriskt förlagd till vad som idag benämns NTE. Kriminalvården har dessutom infört en förändrad ordning vad gäller myndighetens interna styrande dokument. Kriminalvårdens verksamhet styrs numera i större utsträckning bl.a. genom beslutade handböcker. Handböckerna riktar sig till tillämparen och innehåller, om de avser tillämpning av rättsregler, sammanställningar av lagar, förordningar, föreskrifter, allmänna råd och praxis.⁴ Handböckerna kan även täcka områden som inte styrs av rättsregler och syftar då till att utgöra en praktisk vägledning på ett visst sakområde. Vidare kan handböckerna innehålla handlingsregler och rutinbeskrivningar som är bindande för Kriminalvårdens medarbetare.

2. Bemyndiganden och problembeskrivning m.m.

2.1 Kriminalvårdens bemyndiganden att meddela föreskrifter

Av 15 kap. 5 § FäL framgår att föreskrifter om verkställighet av lagen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Kriminalvården får enligt 41 § fängelseförordningen (2010:2010) meddela ytterligare föreskrifter om verkställighet av FäL och samma förordning.

Av 8 kap. 3 § HäL framgår att föreskrifter om verkställighet av lagen meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Kriminalvården får enligt 30 § häktesförordningen (2010:2011) meddela ytterligare föreskrifter om verkställighet av HäL och samma förordning för verksamhet i häkte och häktesavdelning vid kriminalvårdsanstalt.

Enligt 14 § förordningen med instruktion för Kriminalvården får Kriminalvården meddela de föreskrifter i organisatoriskt hänseende som behövs för att uppnå samordning, effektivitet, enhetlighet och följdriktighet inom kriminalvårdsverksamheten.

⁴ Se Arbetsordning för Kriminalvården, avsnitt 2.3.8

2.2 Problembeskrivning och alternativa lösningar m.m.

Kriminalvårdens bedömning är att det finns ett behov av revidering av föreskrifterna och de allmänna råden i FARK Transport. Språkliga och andra redaktionella justeringar måste göras i förhållandevis stor omfattning, särskilt till följd av ovan redovisade organisationsförändringar.

Föreskrifterna måste dessutom anpassas till nu gällande lagstiftning. De lagändringar som trädde i kraft den 1 april 2017 har medfört att ett antal bestämmelser och allmänna råd i FARK Transport inte längre helt överensstämmer med överordnad norm. Det har även i andra avseenden tillkommit lagstiftning som medför ändringsbehov av FARK Transport (se t.ex. 10 kap. 20 § 3 UtL jämförd med allmänna råd närmast under 6 § FARK Transport).

Det kan vidare konstateras att FARK Transport för närvarande innehåller ett stort antal bestämmelser av rent organisatorisk karaktär. Kriminalvården bedömer att ett antal av dessa frågor inte lämpligen bör hanteras i föreskriftsform. Dessutom återfinns det materiella innehållet i flera av bestämmelserna numera i andra interna styrande dokument, exempelvis Kriminalvårdens handböcker.

Det kan därutöver nämnas att Kriminalvårdens transportverksamhet vid ett antal tillfällen har varit föremål för tillsyn av JO. JO:s s.k. Opcat-verksamhet⁵ har dessutom under åren 2018 och 2019 haft en tematisk inriktning mot transporter av frihetsberövade personer. Inom ramen för JO:s tillsynsverksamhet har vissa brister identifierats när det gäller Kriminalvårdens transporter. Dessutom har JO presenterat ett antal åtgärder som kan minska de negativa konsekvenserna för frihetsberövade. Enligt Kriminalvårdens mening kan flera av de frågor som uppmärksammats av JO hanteras genom ändringar och tillägg i föreskrifterna och de allmänna råden.

Med hänsyn till det omfattande behovet av ändringar i FARK Transport bedömer Kriminalvården att författningen lämpligen ska upphävas, och att det i stället ska beslutas om nya föreskrifter och allmänna råd (jfr resonemanget i 21 § författningssamlingsförordningen [1976:725]). Kriminalvården anser således att det fortsatt finns ett behov av att meddela föreskrifter om transporter av frihetsberövade personer särskilt för verkställighet av fängelse- och häkteslagstiftningen samt med syftet att uppnå samordning, effektivitet, enhetlighet och följdriktighet inom myndighetens transportverksamhet. Sådana

⁵ Verksamhet för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av frihetsberövade personer, i enlighet med tilläggsprotokollet till FN:s tortyrkonvention.

föreskrifter och allmänna råd behövs för att säkerställa att Kriminalvården även fortsättningsvis kan utföra effektiva och rättssäkra transporter.

Något lämpligare alternativ än att besluta om nya föreskrifter och allmänna råd bedöms inte finnas. Genom förslaget säkerställs en tydlig materiell styrning av Kriminalvårdens transportverksamhet och det framstår inte som lämpligt att i stället låta detta ske endast genom exempelvis framtagande av handböcker eller andra interna rutiner och riktlinjer. Det aktuella förslaget får därmed sammantaget anses vara den mest ändamålsenliga lösningen. Dessutom kan det konstateras att Kriminalvården – för det fall FARK Transport inte upphävs – har att tillämpa en författning som i flertalet avseenden inte överensstämmer med den nya lagstiftningen och med de nuvarande organisatoriska förutsättningarna.

3. Syfte och målsättning

Förslaget till Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd syftar till reglera den verksamhet som bedrivs avseende myndighetens transporter av intagna i anstalt och i häkte samt andra frihetsberövade personer.

Nedan följer motiven för, samt övergripande beskrivningar av, de föreslagna nya bestämmelserna och allmänna råden. Dessutom lämnas kommentarer om de konsekvenser som ett upphävande av FARK Transport medför.

3.1 Förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd

Författningens rubrik samt mellanrubriker

Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om transporter av frihetsberövade personer får anses utgöra en informativ och tillräckligt avgränsad rubrik för författningen. Genom att tydliggöra att författningen avser *transporter av frihetsberövade personer* åskådliggörs att innehållet omfattar både transporter av de som är intagna i anstalt och i häkte på grund av straffverkställighet eller misstanke om brott och andra frihetsberövade personer. Rubriken motsvarar även den terminologi som har använts i samband med den senaste lagstiftningsreformen på området (se bl.a. prop. 2016/17:57).

Författningen innehåller vidare mellanrubrikerna *Innehåll*, *Tillämpningsområde*, *Definitioner*, *Gemensamma bestämmelser*, *Kriminalvårdstransporter*, *Handräckningstransporter*, *Övriga transporter* samt *Övriga bestämmelser*. Mellanrubrikerna underlättar läsningen och förståelsen för författningens struktur. En närmare redogörelse för vissa av de begrepp som anges som mellanrubriker följer nedan.

1 §

Bestämmelsen innehåller en beskrivning av författningens innehåll. Det tydliggörs även att begrepp och uttryck som används i författningen har samma innebörd och tillämpningsområde som i fängelse- och häkteslagstiftningen.

Det finns inte någon motsvarande bestämmelse i FARK Transport. Bestämmelsen bedöms dock inte medföra något tillägg i sak.

2 §

I bestämmelsen definieras författningens tillämpningsområde. Det tydliggörs att författningen ska tillämpas vid planering och genomförande av Kriminalvårdens transporter av sådana frihetsberövade personer som är intagna i anstalt, häkte och annan förvaringslokal som Kriminalvården bedriver verksamhet i samt vid andra transporter som myndigheten är skyldig att utföra enligt lag, bl.a. efter begäran om handräckning eller överlämnande. När det gäller de andra lokaler som Kriminalvården bedriver verksamhet i ska särskilt uppmärksammas att myndigheten på vissa orter bedriver arrestverksamhet i Polismyndighetens lokaler. Även transporter i sådan verksamhet omfattas av författningen. I bestämmelsen förtydligas även att föreskrifterna ska tillämpas vid såväl inrikes- som utrikestransporter.

Innehållet i bestämmelsen motsvarar i stort vad som anges i 1 § FARK Transport. Vissa språkliga och redaktionella ändringar har dock gjorts, främst för att anpassa innehållet till den nya lagstiftningen.

3 §

Bestämmelsen innehåller definitioner av ett antal av de begrepp som förekommer i författningen. När det gäller vissa av dessa begrepp kan särskilt följande nämnas.

Transport: Definitionen motsvarar delvis vad som anges i förarbetena till lagstiftningsreformen avseende transporter av frihetsberövade (se prop. 2016/17:57 s. 32). Av definitionen följer att transporten avser såväl själva förflyttningen av en frihetsberövad person som bevakningsuppgifter i samband med förflyttningen. Det anges särskilt att med transport avses samtliga förflyttningar som Kriminalvården utför av en frihetsberövad person. Detta medför att författningen även är tillämplig exempelvis vid sådana bevakade permissioner och andra bevakade utestitelser som avser intagna i anstalt eller i häkte (jfr 2 §). Med samtliga förflyttningar avses både förflyttningar med fordon och till fots. Detta får anses framgå av ordalydelsen, och något behov av närmare tydliggörande torde inte föreligga.

Kriminalvårdstransport: Enligt definitionen utgör en kriminalvårdstransport i första hand en transport av en frihetsberövad person som är intagen i anstalt eller häkte (eller annan förvaringslokal som Kriminalvården bedriver verksamhet i) på grund av straffverkställighet eller misstanke om brott. Det förekommer emellertid att även andra frihetsberövade personer är intagna i anstalt eller i häkte. Det kan bl.a. röra sig om förvarstagna utlänningar som har placerats där i enlighet med 10 kap. 20 § 1 och 2 UtIL eller personer som enligt 24 kap. 6 § rättegångsbalken är anhållna men som förvaras i ett häkte på annat sätt än helt tillfälligt. Transporter också av sådana personer ska betraktas som kriminalvårdstransporter enligt författningen. I vissa fall förvaras även andra frihetsberövade personer i anstalt eller i häkte, framförallt i samband med transportuppehåll under handräckningstransporter och vanligtvis efter beslut om förvarstagande. Den omständigheten att en sådan frihetsberövad person helt tillfälligt förvaras i en anstalt eller i ett häkte medför dock inte att transporten ifråga ska betraktas som en kriminalvårdstransport. Det är i stället fortsatt fråga om en handräckningstransport, vilket framgår av definitionen. När det gäller användandet av begreppet *endast med hänsyn till transportförhållandena*, kan det framhållas att det används även i andra avseenden inom kriminalvårdslagstiftningen (se bl.a. 2 kap. 4 a § FäL).

Handräckningstransport: En handräckningstransport är en transport som avser en frihetsberövad person som *inte* är intagen i anstalt eller i häkte, eller som endast med hänsyn till transportförhållandena har tagits in i anstalt eller i häkte. Handräckningstransport är således ett samlingsbegrepp för de transporter som Kriminalvården är skyldig att utföra enligt ett antal olika lagar, antingen efter begäran av en viss myndighet eller efter överlämnande av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Klient: Definitionen innebär att *klient* används som samlingsbegrepp för samtliga de frihetsberövade personer som Kriminalvården transporterar, oavsett om det rör sig om en person som intagen i anstalt eller i häkte eller som är frihetsberövad på annat sätt.

Avlämnande myndighet: I de flesta fall är begärande myndighet och avlämnande myndighet samma myndighet. I vissa fall förekommer dock att den myndighet i vars lokaler en klient förvaras inför en handräckningstransport inte är samma myndighet som lämnat begäran om att Kriminalvården ska utföra transporten. När begreppet *avlämnande myndighet* används i författningen avser det därför den myndighet som enbart ansvarar för de lokaler som en klient rent faktiskt befinner sig i inför en transport, i det fall en annan myndighet har lämnat begäran om transport.

Avsändande verksamhetsställe: Det avsändande verksamhetsstället är normalt den anstalt eller det häkte som en intagen förvaras i inför en transport. Det förekommer emellertid att en intagen även vistas i annan lokal inför en transport, exempelvis en rättspsykiatrisk undersökningsenhet eller ett sjukhus. I sådana fall är det den anstalt eller det häkte som

ansvarar för den intagne, trots att denne inte rent faktiskt befinner sig i anstalten eller häktets lokaler, som betraktas som det avsändande verksamhetsstället.

Förvar: Definitionen motsvarar i stort vad som anges i förarbetena till lagstiftningsreformen avseende transporter av frihetsberövade (se prop. 2016/17:57 s. 57). Förvarstagande sker normalt genom insättning i polisarrest eller i häkte, men något direkt hinder mot att använda andra lokaler för sådant ändamål finns inte. Definitionens beskrivning av förvaringslokaler är därför inte uttömmande.

Inte någon av definitionerna i ovan nämnd form förekommer i FARK Transport. I FARK Transport återfinns emellertid en definition av begreppet *verksamhetsställe*, som dock inte motsvarar definitionen av *avsändande verksamhetsställe*. När det gäller definitionen av *transport* medför den i princip samma konsekvenser för tillämpningen av författningen som innehållet i 20 § FARK Transport.

Införandet av definitionerna i bestämmelsen utgör ett stöd vid tolkningen av författningen och får anses underlätta en enhetlig begreppsbildning inom Kriminalvårdens transportverksamhet.

4 §

I bestämmelsen fastläs vissa allmänna principer som ska gälla vid planeringen och genomförandet av transporter inom Kriminalvården. Bestämmelsen, som är tillämplig vid samtliga transporter, reglerar på vilket sätt Kriminalvården ska bemöta och behandla en klient. Den omständigheten att bestämmelsen är formulerad på ett övergripande och generellt sätt medför att innehållet kan, och ska, beaktas vid samtliga åtgärder som myndigheten vidtar inom ramen för planeringen och genomförandet av en transport. Som exempel kan nämnas att bestämmelsen bör beaktas när Kriminalvården utför transporter av klienter till sjukhus. I sådana fall finns det ofta anledning att noggrant överväga hur transporten ska genomföras och bl.a. hur bevakning ska ske i samband med ett besök hos läkare eller annan sjukvårdspersonal. Detta särskilt med anledning av att bevakning under ett sådant besök kan uppfattas som integritetskränkande samt eftersom det i vissa fall kan innebära att uppgifter kommer fram som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess och som inte rätteligen bör komma transportpersonalen till del. Det kan i sådana fall således finnas särskild anledning att exempelvis överväga att vidta andra åtgärder än att låta transportpersonal närvara i undersöknings- eller behandlingsrummet. Bestämmelsen är vidare avsedd att särskilt beaktas när Kriminalvården utför handräckningstransporter av klienter som är föremål för tvångsvård. Vid sådana transporter är det nämligen av vikt att klienten behandlas på ett sådant sätt att transporten inte upplevs som stigmatiserad samt att särskilt hänsyn tas till att klienten kan vara omhändertagen endast för vård. En transport

som utförs av Kriminalvården kan i många fall antas vara mycket påfrestande för en sådan klient och klientens allmänna situation och hälsotillstånd måste ofta särskilt beaktas. Det framgår vidare av bestämmelsen att en transport inte ska utföras genom samtransport, om det på grund av någon särskild omständighet kan antas medföra obehag eller liknande för en klient. Bestämmelsen utformning medför att Kriminalvården kan göra en individuell bedömning i varje enskilt fall, och detta gäller vid samtliga transporter. Regleringen får dessutom anses överensstämma med lagstiftarens intentioner när det särskilt gäller hanteringen av handräckningstransporter samt uttalanden av JO vad avser möjligheterna till samtransport av handräckningsklienter (se även kommentaren till 14 § nedan, s. 17). I andra stycket tydliggörs att även barnperspektivet särskilt ska beaktas, när det är fråga om transport av ett barn. Genom denna reglering, samt övriga relevanta bestämmelser i författningen (jfr bl.a. 17 §), åskådliggörs Kriminalvårdens skyldighet att särskilt beakta barns rättigheter vid planering och genomförande av en transport.

I allmänna råd till bestämmelsen anges vidare att transportpersonal bör bära tjänstedräkt vid en inrikestransport samt att Kriminalvårdens särskilda tjänstefordon med kännetecken bör användas. Detta kan dock frångås om det finns särskilda skäl för det. Vad som ska utgöra särskilda skäl regleras lämpligen inte i författningen, utan får i stället hanteras genom Kriminalvårdens styrande dokument i övrigt. Som exempel kan nämnas att det i Kriminalvårdens riktlinjer för tjänstedräkt (2018:1) bl.a. anges följande (s. 3).

Tjänstedräkt ska bäras vid samtliga transportuppdrag samt vid bevakade utevistelser, om det inte finns särskilda skäl. Den som fattar beslut om utevistelse får även besluta att tjänstedräkt inte ska bäras.

Särskilda skäl att inte bära tjänstedräkt kan finnas då allmänna kommunikationsmedel används vid transport av intagna samt vid vissa bevakade permissioner, exempelvis om den intagne kan tilldra sig stort massmedialt intresse och bärande av tjänstedräkten kan antas dra till sig negativ uppmärksamhet ur ett säkerhetsperspektiv.

Vid permission eller andra utevistelser med åtföljande av kriminalvårdstjänsteman (tillsyn) ska tjänstedräkt bäras endast om det finns särskilda skäl. Den som fattar beslut om utevistelse får även besluta att tjänstedräkt ska bäras.

Av riktlinjerna framgår vidare att tjänstedräktsplikten inte omfattar personal som genomför utrikestransporter. Även i de allmänna råden förtydligas att utgångspunkten att tjänstedräkt ska bäras endast gäller vid inrikestransporter.

I allmänna råd anges vidare att minst en av transportpersonalen, om möjligt och för samtliga transporter, bör vara av samma kön som klienten samt att sådan personal även ska

hantera särskilt integritetskänsliga moment i samband med transporten (jfr bl.a. JO:s beslut den 15 oktober 2019 i ärende dnr 5310-2018).

I vissa delar motsvarar bestämmelsen vad som anges i 15 § tredje stycket FARK Transport. I övrigt finns inte någon motsvarande bestämmelse i nuvarande föreskrifter och allmänna råd, förutom när det gäller allmänna råd om att minst en av transportpersonalen, om möjligt, ska vara av samma kön som klienten. Detta regleras för närvarande dock endast vad avser utrikestransporter i 25 § andra stycket FARK Transport. Den nya bestämmelsen får sammantaget anses tydliggöra Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättra möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser klienternas grundläggande rättigheter.

5 §

Bestämmelsen ger uttryck för att proportionalitetsprincipen ska beaktas i samband med beslut om beläggande av fängsel eller utförande av kroppsvisitation vid en transport. Liknande bestämmelser återfinns i FäL och Häl när det gäller kontroll- eller tvångsåtgärder i stort (se 1 kap. 6 §§). Genom bestämmelsen tydliggörs emellertid att detta ska gälla vid samtliga transporter, och inte enbart sådana transporter som avser intagna i anstalt och i häkte.

I allmänna råd till bestämmelsen anges vilka omständigheter som särskilt bör beaktas vid beslut om kontroll- och tvångsåtgärder. Det allmänna rådet har delvis utformats i enlighet med uttalanden av JO (se t.ex. JO 2017/18 s. 131).

Det finns inte någon motsvarande bestämmelse i FARK Transport. Bestämmelsen får anses tydliggöra Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättra möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser klienternas grundläggande rättigheter.

6 §

Bestämmelsen är närmast av upplysande karaktär och hänvisar till de krav på bl.a. utförande och dokumentation som finns när det gäller sådana kontroll- och tvångsåtgärder som får vidtas. Bestämmelsen tydliggör att dessa krav ska uppfyllas när det gäller beslut om sådana åtgärder vid samtliga transporter som Kriminalvården utför enligt författningen.

I vissa delar motsvarar bestämmelsen vad som anges i 16 § FARK Transport. I övrigt finns inte någon motsvarande bestämmelse i nuvarande föreskrifter och allmänna råd. Bestämmelsen får anses tydliggöra Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättra

möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser klienternas grundläggande rättigheter.

7 §

Bestämmelsen avser frågan om Kriminalvårdens möjlighet att begära hjälp av Polismyndigheten i samband med en transport. Av 15 kap. 4 a § FäL och 8 kap. 2 a § Häl framgår att Kriminalvården får begära hjälp av Polismyndigheten om det på grund av risk för fritagning eller av någon annan särskild anledning behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt. Bestämmelsen är tillämplig vid samtliga transporter, och således inte enbart vid transporter av sådana frihetsberövade personer som är intagna i anstalt och i häkte. Av bestämmelsen framgår att Kriminalvården, när det är påkallat på grund av risken för fritagning eller av någon annan särskild anledning, ska samråda med Polismyndigheten om möjligheterna att begära hjälp.

I allmänna råd till bestämmelserna i FäL och Häl exemplifieras vid vilka situationer Polismyndigheten bör bistå med sådan hjälp. Det framhålls vidare att Kriminalvården bör lämna de uppgifter till Polismyndigheten som behövs för planeringen och genomförandet av transporten. Vad som här anges motsvarar i stort det som uttalas i förarbetena till bestämmelserna (se prop. 2016/17:57 s. 55 f.).

En reglering som delvis motsvarar bestämmelsen återfinns i 8 § andra stycket och 26 § FARK Transport. Ordalydelsen är dock annorlunda, och de nya föreskrifterna och allmänna råden har anpassats till den nya lagstiftningen.

8 §

Bestämmelsen är närmast av organisatorisk karaktär och har utformats i syfte att uppnå samordning och följdriktighet inom Kriminalvårdens transportverksamhet. I bestämmelsen fastslås det avsändande verksamhetsställets ansvar inför en kriminalvårdstransport. Det avsändande verksamhetsstället ska inför transporten tillse att en aktuell säkerhetsbedömning har gjorts och att nödvändiga beslut om kontroll- och tvångsåtgärder har fattats. Detta gäller oavsett om det är verksamhetsstället som på egen hand ska utföra transporten eller om den ska utföras av NTE. I det fall transporten ska utföras av NTE är det avsändande verksamhetsstället även skyldigt att lämna sådan information till NTE som behövs för att transporten ska kunna utföras på ett säkert sätt. I sådant fall ska även övrig information som kan ha betydelse för transporten lämnas till transportpersonal vid NTE i samband med att transporten påbörjas.

En reglering som delvis motsvarar bestämmelsen återfinns i 8 § första stycket och 10–11 §§ FARK Transport. Ordalydelsen är dock annorlunda, och i den nya bestämmelsen har bl.a.

utmönstrats den äldre organisatoriska benämningen *transporttjänsten*. Fortsättningsvis används i författningen den neutrala benämningen *den som ska utföra transporten*, i stället för NTE. Det framstår inte som lämpligt att i föreskriftsform använda ett organisatoriskt begrepp som kan komma att förändras, samt vars betydelse dessutom kan antas vara delvis okänt utanför myndigheten. Något behov av i föreskriftsform reglera samtliga de frågor som återfinns i ovan angivna bestämmelser i FARK Transport bedöms inte finnas.

9 §

I bestämmelsen fastslås att det är det avsändande verksamhetsstället som ansvarar för att vid behov inhämta läkares medgivande till transport i enlighet med vad som anges i 9 kap. 3 § FäL och 5 kap. 3 § HäL. Det avsändande verksamhetsstället ska även dokumentera om läkare har lämnat ett sådant medgivande. Bestämmelsens andra stycke avser genomförandet av en transport och innebär att de anvisningar som sjukvårdspersonal har lämnat bl.a. vad avser tillgången till läkemedel under transporten ska följas. Det är således främst tillgången till läkemedel som regleras genom bestämmelsen. Som utgångspunkt förfogar nämligen en intagen själv över sina läkemedel och det är normalt fråga om egenvård. Kriminalvårdens transportpersonal ska därmed normalt endast ansvara för att tillhandahålla läkemedel, och några hälso- och sjukvårdsåtgärder ska därmed inte utföras. Närmare instruktioner om detta återfinns bl.a. i handbok om hälso- och sjukvården inom Kriminalvården (2012:11).

I allmänna råd till bestämmelsen förtydligas när läkares medgivande till transport bör inhämtas. Det allmänna rådet motsvarar i stort vad som anges i förarbetena till FäL och HäL (se bl.a. prop. 2009/10:135 s. 159).

En reglering som delvis motsvarar bestämmelsen återfinns i 8 § tredje stycket FARK Transport. Av denna reglering framgår emellertid inte vem som bär ansvaret bl.a. för att läkares medgivande inhämtas. Bestämmelsen, i den nya utformningen, får därmed anses tydliggöra Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättra möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser de intagnas grundläggande rättigheter.

10–11 §

I bestämmelserna anges var ett transportuppehåll avseende en frihetsberövad person som är intagen i anstalt och i häkte kan förläggas. Ett transportuppehåll är ett uppehåll i transporten, dvs. när det inte längre är fråga om faktiskt förflyttning eller bevakning under exempelvis en domstolsförhandling eller ett läkarbesök (jfr definitionen av *transport*, 3 §). Andra meningen i 10 § är närmast av upplysande karaktär och kan även hänföras till de allmänna råden i vilka det hänvisas till den föreskriftsreglering som återfinns i FARK

Fängelse. I de allmänna råden exemplifieras dessutom vad som normalt kan anses utgöra sådana kortare uppehåll som kan förläggas till ett häkte eller polisarrest.

När det gäller 11 § är utgångspunkten att en häktad person ska förvaras i ett häkte (jfr 24 kap. 22 § rättegångsbalken). Rätten eller åklagaren får dock besluta att den häktade, sedan han förts till häkte, ska föras till en plats utom häktet. Ett sådant beslut får anses föreligga exempelvis när den intagne har kallats till förhandling i domstol. Om det i samband med detta är nödvändigt med hänsyn till transportförhållandena och dessutom bedöms vara lämpligt kan ett transportuppehåll för övernattnings – enligt bestämmelsen – även ske i polisarrest eller anstalt.

En reglering som i vissa delar motsvarar bestämmelserna återfinns i 12 § FARK Transport. Genom bestämmelsernas nya utformning tydliggörs emellertid vad som gäller vid uppehåll under kriminalvårdstransporter.

12 §

Bestämmelsen tydliggör Kriminalvårdens ansvar och möjligheter att kontrollera de uppgifter som den begärande myndigheten har lämnat i samband med en handräckningsbegäran eller ett överlämnande. Det rör sig i första hand om sådana uppgifter som behövs för planeringen och genomförandet av transporten, men kan även avse uppgifter om grunden för frihetsberövandet, dvs. om förutsättningarna för att Kriminalvården överhuvudtaget ska kunna utföra transporten är uppfyllda. Genom bestämmelsen tydliggörs vidare att Kriminalvården får inhämta kompletterande uppgifter från den begärande myndigheten, om sådana uppgifter behövs. Att det inte föreligger några sekretesshinder mot ett sådant förfarande framgår direkt av de lagar som anger att vissa transporter ska utföras av Kriminalvården, efter begäran eller överlämnande (jfr t.ex. 43 b § LVU).

Kriminalvården ska dessutom, till den myndighet som ansvarar för den förvaringslokal som en klient förvaras i enligt 17 §, lämna de uppgifter som är nödvändiga för att ett transportuppehåll ska kunna genomföras. Det finns inte någon motsvarande sekretessbrytande bestämmelse som den vilken ovan redogjorts för när det gäller uppgifter som Kriminalvården lämnar till en annan myndighet under planeringen eller genomförandet av en transport. Kriminalvården bedömer dock att bestämmelserna om nödvändigt utlämnande samt den s.k. generalklausulen i 10 kap. 2 och 27 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är tillämpliga när det gäller sådana uppgifter som den mottagande myndigheten behöver för att transportuppehållet överhuvudtaget ska kunna genomföras. Utlämnande av sådana uppgifter får anses vara nödvändigt för att Kriminalvården ska kunna genomföra transportuppdraget, och det får i vart fall anses stå

klart att intresset av att uppgiften lämnas regelmässigt har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

I allmänna råd till bestämmelsen förtydligas vilka uppgifter som den begärande myndigheten bör lämna till Kriminalvården samt på vilket sätt detta ska ske. De allmänna råden är förhållandevis omfattande och detaljerade i sin utformning. Detta bedöms dock vara nödvändigt för att omfattningen av den begärande myndighetens uppgiftsskyldighet på ett så tydligt sätt som möjligt ska kunna åskådliggöras. De allmänna råden motsvarar i stort vad som anges i förarbetena till lagstiftningsreformen avseende transporter av frihetsberövade (se prop. 2016/17:57 s. 58 f.).

En reglering som i vissa delar motsvarar bestämmelsen återfinns i 5 och 30 §§ FARK Transport. Ordalydelsen är dock annorlunda, och den nya bestämmelsen har anpassats till den nya lagstiftningen. Bestämmelsen samt de allmänna råden får anses vara av yttersta vikt för att Kriminalvården ska kunna utföra transporter på ett effektivt och säkert sätt. De förbättrar också möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser klienternas grundläggande rättigheter.

13 §

I bestämmelsen fastslås Kriminalvårdens skyldighet att hålla en begärande myndighet underrättad om omständigheter som har betydelse för planeringen och genomförandet av en handräckningstransport. Det är av vikt att den begärande myndigheten, som fortsatt har behandlingsansvaret för en klient, får kännedom exempelvis om transporten måste utföras på ett sätt som inte överensstämmer med den planering som meddelats eller om transporten av någon anledning måste avbrytas. Genom exemplifieringen i det allmänna rådet till bestämmelsen uppmärksammas detta särskilt. Av bestämmelsen följer att Kriminalvården inte ska lämna information om samtliga omständigheter som kan vara relevanta för planeringen och genomförandet av en transport, utan enbart när det bedöms vara lämpligt och nödvändigt att överlämna sådan information till den begärande myndigheten.

Regleringar som delvis motsvarar bestämmelsen återfinns i 6 och 36 §§ FARK Transport. Den nya bestämmelsen har dock anpassats till den nya lagstiftningen och till det förfarande som numera tillämpas genom att en begärande myndighet oftast vänder sig direkt till Kriminalvården för att begära handräckning. Det har dessutom tydliggjorts att även andra omständigheter än att transporten inte kan genomföras inom den förväntade tidsramen bör kommuniceras med den begärande myndigheten, om det bedöms vara lämpligt och nödvändigt.

14 §

I bestämmelsen anges att Kriminalvården i möjligaste mån ska undvika att samtransportera klienter som är frihetsberövade med stöd av olika lagstiftningar, exempelvis LVU och LVM. En definition av begreppet *samtransport* återfinns i 3 §. Bestämmelsen är utformad bl.a. efter uttalanden av JO (se t.ex. JO 2013/14 s. 249). JO har anfört att det allmänt sett framstår som olämpligt att personer som transporteras enligt de olika lagarna om tvångsvård samtransporteras med andra klientgrupper. Frågan har dock även berörts i samband med lagstiftningsreformen avseende transporter av frihetsberövade och något absolut förbud mot en sådan form av transport har inte uppställts (se prop. 2016/17:57 s. 40). Regeringen har i stället uttalat att utgångspunkten bör vara att personer som transporteras enligt de olika lagarna om tvångsvård inte ska samtransporteras med andra klientgrupper men att det inte finns skäl att reglera den frågan i lag utan att det bör vara Kriminalvården som i det enskilda fallet prövar lämpligheten av enskilda transportarrangemang. Bestämmelsen ska läsas tillsammans med regleringen i 4 §, av vilken det framgår att en transport inte ska utföras genom samtransport, om det kan antas medföra obehag eller liknande för en klient.

Det finns inte någon motsvarande bestämmelse i FARK Transport. Bestämmelsen får anses tydliggöra Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättra möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser klienternas grundläggande rättigheter.

15 §

Genom bestämmelsen tydliggörs att kroppsvisitation i samband med en handräckningstransport får utföras för att söka efter vapen eller andra farliga föremål, om det bedöms vara nödvändigt av säkerhetsskäl. Detta framgår även av 4 kap. 10 § HäL. I bestämmelsen anges dock vidare vad som särskilt ska beaktas vid den riskbedömning som måste göras inför det att en sådan åtgärd vidtas. I förarbetena till de nya bestämmelserna om handräckningstransporter har särskilt framhållits att Kriminalvården normalt bör samråda med den begärande, eller avlämnande, myndighetens personal så att integritetsintrånget för klienten blir så litet som möjligt (se prop. 2016/17:57 s. 53). I allmänna råd till bestämmelsen tydliggörs bl.a. detta. När det gäller kroppsvisitation finns, som ovan nämnt, även regleringar i 5 och 6 §§ samt i allmänna råd till de bestämmelserna.

Regleringar med liknande innehåll återfinns i 14 och 31 §§ FARK Transport samt allmänna råd till de bestämmelserna. Den nya bestämmelsen och de allmänna råden får anses tydliggöra Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättra möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser klienternas grundläggande rättigheter.

16 §

Bestämmelsen anger att Kriminalvården ska följa de anvisningar som den begärande, eller avlämnande, myndigheten har lämnat när det gäller tillhandahållande av läkemedel för en klient under en transport. Det är den begärande myndigheten som har behandlingsansvaret för klienten, och som avgör vilka läkemedel som klienten ska ha tillgång till. I enlighet med vad som har anförts ovan under 9 § är det dessutom för Kriminalvårdens klienter normalt fråga om egenvård på sådant sätt att klienten själv förfogar över sina läkemedel, eller i vart fall över läkemedelsintaget. Om klienten – enligt den begärande, eller avlämnande, myndigheten – måste ha tillgång till läkemedel under transporten är Kriminalvården skyldig att se till att detta möjliggörs. Kriminalvårdens transportpersonal ska dock normalt inte utföra några hälso- och sjukvårdsåtgärder. Inte heller ska den begärande, eller avlämnande, myndigheten till transportpersonal överlämna att göra några särskilda medicinska bedömningar exempelvis när det gäller klientens läkemedelsbehov. Det framhålls därför i allmänna råd att den begärande, eller avlämnande, myndigheten bör lämna tydliga instruktioner om tillhandahållande av läkemedel under transporten.

En reglering som i vissa delar motsvarar bestämmelsen återfinns i 9 § FARK Transport. Ordalydelsen är dock annorlunda, och den nya bestämmelsen har anpassats till den nya lagstiftningen. Bestämmelsen får anses vara av vikt för att Kriminalvården ska kunna utföra en transport på ett säkert och tryggt sätt.

17 §

Kriminalvården har enligt 45 c § LVM, 43 c § LVU och 20 c § LSU möjlighet att ta en klient i förvar under ett transportuppehåll. En definition av *förvar* återfinns i 3 §, och begreppet behandlas närmare ovan.

Bestämmelsen är utformad efter vad som särskilt framgår av förarbetena till de nya bestämmelserna om handräckningstransporter (se prop. 2016/17:57 s. 56 f.) samt med hänsyn till uttalanden av JO (jfr bl.a. JO 2011/12 s. 182 och JO 2013/14 s. 249). Av bestämmelsen framgår att beslut om förvar ska fattas med restriktivitet samt att utgångspunkten är att transportuppehåll som medför förvar av en klient bör undvikas. Det framgår vidare att särskilda skäl ska föreligga för att ett barn, dvs. en klient under 18 år, ska kunna tas i förvar.

I allmänna råd till bestämmelsen utvecklas vilka överväganden som bör göras innan ett beslut om förvar fattas samt närmare hur ett sådant beslut ska verkställas. Vidare exemplifieras vad som kan anses utgöra särskilda skäl för förvar av ett barn. De allmänna rådets första stycke är närmast av upplysningskaraktär och åskådliggör vid vilka typer av

transporter som Kriminalvården kan fatta beslut om förvar, samt att det är Migrationsverket som beslutar om att en utlänning ska placeras i anstalt, häkte eller polisarrest.

I 12 § FARK Transport återfinns regleringar med liknande innehåll. Den nya bestämmelsen skiljer sig dock i stora delar, såväl språkligt som i sak, och är dessutom anpassad till den nya lagstiftningen. Bestämmelsen får anses tydliggöra Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättra möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser klienternas grundläggande rättigheter.

18 §

Normalt sett bär Polismyndigheten det primära ansvaret för transporter inom ramen för internationellt straffrättsligt samarbete. När det gäller frågan om förvar av en transporterad person i samband med dessa transporter är det också den myndigheten som fattar beslut. Kriminalvården bär dock ansvaret för vissa transporter rörande verkställighet av påföljd enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m., lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt, lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen samt lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen. I bestämmelsen återfinns en uppräknig av dessa lagar. Det bör nämnas att Kriminalvården även kan utföra andra transporter inom ramen för internationellt straffrättsligt samarbete, men att detta endast kan ske efter överlämnande från Polismyndigheten enligt 29 a § PL. En sådan transport utgör då en handräckningstransport enligt författningen (jfr 3 §).

Av bestämmelsen framgår att vad som anges i 4–9 §§ även gäller för ovanstående transporter. Normalt kan dessa transporter således jämföras med en kriminalvårds-transport. Bestämmelserna om transportupphåll i 10 och 11 §§ ska dock inte tillämpas eftersom det – när möjlighet till förvarstagande finns – endast är Polismyndigheten som är behörig att fatta beslut om tillfällig insättning i exempelvis häkte i samband med transport.

Det finns inte några motsvarande bestämmelser i FARK Transport. Bestämmelserna har anpassats efter den nya lagstiftning som trädde ikraft i samband med reformen avseende transporter av frihetsberövade och får anses tydliggöra Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättra möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter på sätt som tillgodoser klienternas grundläggande rättigheter.

19 §

I bestämmelsen anges att Kriminalvården får förordna en väktare för uppdrag i form av bevakning vid en kriminalvårdstransport, eller vid andra transporter av en klient som omfattas av bestämmelserna i HäL. Lagstödet för detta återfinns i 15 kap. 3 § FäL och 8 kap. 1 § HäL. I 8 kap. 1 § HäL anges att Kriminalvården får förordna en väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag att, inom ramen för sin anställning i företaget, utföra vissa bevakningsuppdrag när en intagen ska vistas utanför en förvaringslokal. Det framgår särskilt av förarbetena att det inte i lag närmare bör anges vilka typer av uppgifter som kan komma i fråga för en väktare utan att det i stället får ankomma på Kriminalvården att utfärda närmare föreskrifter i detta hänseende (se prop. 1997/98:95 s. 68). Regeringen framhöll dock – som grund för att införa möjligheten till användande av väktare – bl.a. den omständigheten att de personella resurserna inom Kriminalvården kan utnyttjas effektivt (ibid. s. 67).

Genom bestämmelsen i de nya föreskrifterna och allmänna råden tydliggörs att en väktare får förordnas när det är fråga om transporter som avser intagna i anstalt eller i häkte. En *intagen*, i HäL:s mening, är även den som bl.a. är anhållen på grund av misstanke om brott och förvaras i en polisarrest (se 1 kap. 2 § 1 HäL). En väktare kan således förordnas för bevakningsuppgifter även vad avser transporter av denna kategori av frihetsberövade, som omfattas av bestämmelserna i HäL. Detta tydliggörs särskilt i bestämmelsen, och exemplifieras i de allmänna råden. Begreppet *uppdrag i form av bevakning* har inte avgränsats. Ett förordnande för en väktare kan således avse alla typer av bevakningsuppgifter som utförs i samband med de aktuella transporterna.

I FARK Fängelse och FARK Häkte återfinns bestämmelser och allmänna råd bl.a. om förordnande av väktare vid bevakningsuppdrag (se 15 kap. 1–2 §§ FARK Fängelse, allmänna råd till de bestämmelserna och allmänna råd till 15 kap. 3 § FäL samt 8 kap. 1–2 §§ FARK Häkte, allmänna råd till de bestämmelserna och allmänna råd till 8 kap. 1 § HäL). Den nya bestämmelsen skiljer sig från vad som anges i FARK Fängelse och FARK Häkte bl.a. på sådant sätt att de senare författningarna anger att ett bevakningsuppdrag utanför förvaringslokalen ska genomföras tillsammans med kriminalvårdspersonal, *om det inte är obehövligt av säkerhetsskäl*. I förarbetena till lagstiftningsreformen avseende transporter av frihetsberövade tydliggörs dock att det inte finns någon möjlighet för Kriminalvården att helt överlämna transportuppdrag till privata utförare och att det inte heller bedöms vara lämpligt att införa en sådan möjlighet (se prop. 2016/17:57 s. 55 f.). Den ordning som framgår av den nya bestämmelsen, dvs. att det i transportpersonalen alltid ska ingå ordinarie kriminalvårdspersonal samt att en väktare ska stå under ledning av sådan personal, framstår därmed som lämplig. Det bedöms inte finnas något behov av att närmare klargöra vad som avser med att en väktare ska *stå under ledning* av ordinarie

kriminalvårdspersonal. Även om detta för närvarande framgår av allmänna råd till bestämmelserna i FARK Fängelse och FARK Häkte får det anses vara tillräckligt att detta närmare behandlas genom tydliggörande i Kriminalvårdens andra styrande dokument. Med anledning av införandet av bestämmelsen kommer följdändringar att göras vad avser ovanstående bestämmelser i FARK Fängelse och FARK Häkte.

20 §

Bestämmelsen motsvarar i sin helhet 40 § FARK Transport.

3.2 Upphävande av FARK Transport

Nedan följer en övergripande beskrivning av hur innehållet i FARK Transport omhändertas i samband med att denna författning upphävs. Redogörelsen är strukturerad utefter utformningen av de nuvarande föreskrifterna och allmänna råden. Den innehåller i förekommande fall hänvisningar till de paragrafer som delvis har överförts till den nya författningen.

1 §

En liknande bestämmelse återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 2 §).

2 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i Kriminalvårdens säkerhetshandbok (2018:9), säkerhetshandboken. Den nuvarande regleringen i säkerhetshandboken bedöms dessutom vara mer ändamålsenligt utformad samt skapa bättre förutsättningar för Kriminalvårdens transportverksamhet än bestämmelsen i FARK Transport.

3 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken.

4 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken. Den nuvarande regleringen i säkerhetshandboken tydliggör transportledarens roll och lämnar mer omfattande beskrivningar om innebörden av transportledarens ansvar än bestämmelsen i FARK Transport.

5 §

Liknande innehåll återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 12 §).

6 §

En liknande bestämmelse återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 13 §).

Allmänna råd närmast under 6 §

Bestämmelsen i 10 kap. 20 § UtLL har sedan den 1 november 2017 ny lydelse (jfr prop. 2016/17:191). Den nya lydelsen medför att de allmänna råden inte längre bör tillämpas. De allmänna råden ska därför utgå.

7 §

En delvis liknande bestämmelse återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 8 §). Transportorganisationen och frågor om transportbeställningar inom Kriminalvården har dessutom förtydligats i myndighetens arbetsordning. I arbetsordningen har vidare särskilt reglerats vad som gäller för de långväga transportererna som de specifika verksamhetsställena i Umeå och Luleå ansvarar för. Det bedöms inte finnas något behov av ytterligare regleringar.

8 §

Liknande innehåll återfinns i bestämmelser i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 7–9 och 16 §§).

9 § samt allmänna råd närmast under bestämmelsen

Delvis liknande innehåll återfinns i bestämmelser i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 16 §). Det bedöms inte finnas något behov av ytterligare regleringar.

10 §

Liknande innehåll återfinns i bestämmelser i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se bl.a. 8 §§).

11 § samt allmänna råd närmast under bestämmelsen

Delvis liknande innehåll återfinns i bestämmelser i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se framförallt 8 §). När det gäller de skrivningar som avser hantering av färdhandling under transport återfinns motsvarande innehåll numera i säkerhetshandboken. Regleringen i säkerhetshandboken bedöms vara mer utförlig än bestämmelserna i FARK Transport. I säkerhetshandboken används samlingsbegreppet *transportunderlag*, som bl.a. innefattar resplan och färdhandling.

12 § samt allmänna råd närmast under bestämmelsen

Delvis liknande innehåll återfinns i bestämmelser i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 10, 11 och 17 §§). De nya föreskrifterna och allmänna råden har dock anpassats till den nya lagstiftningen. Det bedöms inte finnas något behov av ytterligare regleringar.

13 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken.

14 § samt allmänna råd närmast under bestämmelsen

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken. När det gäller innehållet i de allmänna råden återfinns en liknande bestämmelse i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 15 §).

15 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken, och regleringen i säkerhetshandboken bedöms vara mer utförlig än bestämmelsen i FARK Transport.

16 §

Liknande bestämmelser återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 4–6 §§).

17 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken.

18 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken.

19 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken.

20 §

Liknande innehåll med motsvarande innebörd återfinns i bestämmelser i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 2 och 3 §§). Sådant innehåll återfinns numera även i säkerhetshandboken.

21 §

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken.

22 §

Liknande innehåll med motsvarande innebörd återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 8 §). Sådant innehåll återfinns numera även i säkerhetshandboken.

23 §

Liknande innehåll med motsvarande innebörd återfinns i bestämmelser i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 2 och 3 §§). Sådant innehåll återfinns numera även i säkerhetshandboken.

24 §

Liknande innehåll med motsvarande innebörd återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 18 §). Dessutom finns interna riktlinjer för de handläggare som inom Kriminalvården arbetar med frågor om internationellt straffrättsligt samarbete (se promemoria *Rutiner och ansvarsfördelning vid transport till och från Sverige*).

25 §

Vad avser bestämmelsens första stycke återfinns innehållet numera i säkerhetshandboken. När det gäller andra stycket finns liknande innehåll i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se allmänna råd till 4 §).

26 §

En liknande bestämmelse återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 7 §).

27 §

Det finns ingen motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

28 §

Det finns ingen motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

29 §

Det finns ingen motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

30 §

En liknande bestämmelse återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 12 §).

31 § samt allmänna råd närmast under bestämmelsen

Motsvarande innehåll återfinns numera i säkerhetshandboken. När det gäller innehållet i de allmänna råden återfinns liknande bestämmelse i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 15 §).

32 §

Det finns ingen motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

33 §

Det finns ingen motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

34 §

Det finns ingen motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

35 §

Det finns ingen motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

36 § samt allmänna råd närmast under bestämmelsen

Innehåll som i stort motsvarar bestämmelsen återfinns numera i säkerhetshandboken.

37 § samt allmänna råd närmast under bestämmelsen

Det finns ingen direkt motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

38 § samt allmänna råd närmast under bestämmelsen

Det finns ingen motsvarande reglering i Kriminalvårdens övriga styrande dokument. Med hänsyn till bestämmelsens praktiska karaktär bedöms det dock att frågan om huruvida innehållet lämpligen ska överföras till annat dokument kan hanteras även efter det att FARK Transport har upphävts.

39 §

Bestämmelsen är närmast av upplysningskaraktär och det bedöms inte finnas något behov av att särskilt reglera denna fråga. Frågor om möjligheterna för Kriminalvårdens anstalter och häkten att besluta om särskilda lokala rutiner behandlas bl.a. i myndighetens arbetsordning samt i säkerhetshandboken.

40 §

Motsvarande bestämmelse återfinns i de nya föreskrifterna och allmänna råden (se 20 §).

4. Konsekvenser m.m.

4.1 Berörda av regleringen

Kriminalvårdens förslag om nya föreskrifter och allmänna råd om transporter av frihetsberövade personer samt upphävande av FARK Transport kan antas beröra såväl myndigheter som enskilda.

Förslaget har givetvis direkt inverkan på Kriminalvårdens transportverksamhet. De nya föreskrifterna och allmänna råden påverkar såväl Kriminalvårdens organisation som de anställda som arbetar med transporter vid både anstalter och häkten samt inom NTE. Det kan antas uppkomma behov av att upprätta handböcker eller andra praktiska vägledningar när det gäller arbetet med transporter av frihetsberövade personer och detta behov kommer att närmare analyseras framöver.

Förslaget kan även antas påverka de myndigheter som ansvarar för behandlingen av frihetsberövade personer och vidmakthållande av frihetsberövanden. Författningen får förutsättas ha inverkan på den verksamhet som bedrivs av myndigheter som kan begära att Kriminalvården utför vissa typer av transporter. Myndigheterna har bl.a. att förhålla sig till de allmänna råd som ger närmare rekommendationer i frågor avseende sådana transporter. Förslaget får i viss mån dessutom anses påverka Polismyndigheten och Säkerhetspolisen som enligt lag har möjlighet att lämna över transporter till Kriminalvården. Det kan också antas att förslaget indirekt påverkar vissa andra myndigheter, t.ex. domstolar, som i sin verksamhet är beroende av att Kriminalvården utför transporter av frihetsberövade personer. Förslaget får slutligen anses påverka de frihetsberövade personer som omfattas av författningen och som är föremål för Kriminalvårdens transporter. I förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd tydliggörs nämligen Kriminalvårdens skyldigheter gentemot dessa personer i förhållandevis stor omfattning.

Förslaget kan inte antas, på annat sätt än marginellt, beröra privata företag (se dock 19 § i förslaget angående väktare i auktoriserade bevakningsföretag).

4.2 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser m.m.

Kriminalvården bedömer att de nya föreskrifterna och allmänna råden inte kommer leda till några ökade kostnader för myndigheter eller enskilda. Förslaget får snarare anses bidra till förbättrade möjligheter att bedriva en effektiv transportverksamhet och således även till ett bättre nyttjande av samhällets och myndigheternas resurser. Det bör dock framhållas att det i förslaget, genom allmänna råd, bl.a. tydliggörs på vilket sätt en begärande myndighet bör fullgöra sin uppgiftsskyldighet gentemot Kriminalvården. Vidare anges bl.a. i vilken utsträckning Kriminalvården ska hålla en begärande myndighet underrättad om omständigheter som är av betydelse för planeringen och genomförandet av en transport. Förslaget kan således medföra vissa konsekvenser och anpassningar för en begärande myndighets verksamhet. Dessa konsekvenser bedöms dock inte vara särskilt omfattande.

I denna del kan nämnas att ett antal av de transporter som Kriminalvården utför genomförs efter begäran av kommuner och regioner. De nya föreskrifterna bedöms emellertid inte föranleda några inskränkningar i den kommunala självstyrelsen (jfr 8 § förordningen [2007:1244] om konsekvensutredning vid regelgivning och 14 kap. 3 § regeringsformen).

Det bör framhållas att förslaget, i enlighet med vad som ovan har anförts, tydliggör Kriminalvårdens skyldigheter samt förbättrar möjligheterna för myndigheten att planera och genomföra transporter i enlighet med de grundläggande rättigheter som tillkommer frihetsberövade personer. För de klienter som transporteras av Kriminalvården kan förslaget därmed antas få positiva följder.

Avslutningsvis kan nämnas att förslaget inte bedöms ha någon direkt betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

4.3 Förhållandet till internationell lagstiftning

Det finns inte någon anledning att anta annat än att den föreslagna regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Kriminalvården utför bl.a. utrikestransporter som avser verkställighet av utvisnings- eller avvsningsbeslut. Förslaget får anses överensstämma med de regleringar om behandlingen av frihetsberövade som återfinns bl.a. i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i

medlemsstaterna samt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02). Vidare får förslaget anses överensstämma med den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt med FN:s konvention om barnets rättigheter (jfr även prop. 2017/18:186).

5. Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och informationsinsatser

De nya föreskrifterna och allmänna råden bör träda ikraft snarast möjligt. Det framstår som lämpligt att förlägga tidpunkten för ikraftträdande till den 1 oktober 2020. FARK Transport ska upphävas från och med samma tidpunkt. Något behov av särskilda övergångsbestämmelser finns inte.

Kriminalvården kommer att informera om de nya föreskrifterna och allmänna råden i enlighet med kommunikationsplan som upprättas med stöd av myndighetens kommunikationsavdelning. Det finns ett behov av förhållandevis omfattande interna informationsinsatser riktade mot såväl anstalter och häkten som NTE. Sådana insatser kan avse nationella utskick, presentation på Kriminalvårdens intranät samt information via chefsled, avdelningsledningsgrupper och regionala ledningsgrupper. Det finns vidare ett behov av utskick till de myndigheter som berörs av de nya föreskrifterna och allmänna råden, dvs. myndigheter som på något sätt kommer i kontakt med Kriminalvårdens transportverksamhet, samt publicering av information på myndighetens externa hemsida.